

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΒΙΒΛΙΩΝ

Κ. Π. ΪΠΡΟΔΡΟΜΙΔΗ και Ζ. Ν. ΑΝΑΣΤΑΣΑΚΟΥ : The Deteminants of Greece's Commodity Trade 1961 - 1978 (σελ. 188—Έκδοση Κ.Ε.Π.Ε.)

Στη μελέτη αυτή διερευνώνται οι προσδιοριστικοί παράγοντες του εξωτερικού εμπορίου της χώρας κατά τη χρονική περίοδο 1961 - 1978. Η ανάλυση βασίζεται σε εκτιμήσεις εξισώσεων ζήτησης εισαγωγών και εξαγωγών αγαθών ταξινομημένων σύμφωνα με το μονοψήφιο κωδικό σύστημα της ΤΤΔΕ (Τυποποιημένη Ταξινόμηση Διεθνούς Εμπορίου).

Από την έρευνα προκύπτει ότι, κατά κανόνα, οι εισαγωγές αγαθών (cif) είναι ανελαστικές ως προς το εισόδημα και τις σχετικές τιμές εισαγωγών, ενώ αντίθετα οι εξαγωγές αγαθών (fob) είναι ελαστικές ως προς το παγκόσμιο εισόδημα και τις σχετικές τιμές εξαγωγών. (Τα παραπάνω συμπεράσματα προέρχονται από στατιστικά σημαντικές εκτιμήσεις ελαστικότητας).

ΠΕΤΡΟΥ Χ. ΛΙΒΑ : Ανάλυση της απασχολήσεως κατά κλάδους της Ελληνικής οικονομίας (σελ. 92 - Έκδοση Κ.Ε.Π.Ε.)

Οι σκοποί της μελέτης αυτής είναι η λεπτομερής εκτίμηση συντελεστών απασχολήσεως για τους παραγωγικούς κλάδους της ελληνικής οικονομίας και η διαχρονική ανάλυση των μεταβολών στους διάφορους συντελεστές απασχολήσεως και εισροών με βάση το ανοικτό υπόδειγμα εισροών - εκροών.

Οι εκτιμηθέντες συντελεστές απασχολήσεως για το 1970, σε συνδυασμό με τις αναγκαίες εμπειρικές γνώσεις, μπορούν να χρησιμεύσουν στο σχεδιασμό και την άσκηση της κατάλληλης εργατικής πολιτικής τόσο σε περιόδους σημαντικών μεταβολών στην τελική ζήτηση - και επομένως σε περιόδους υψηλής ανεργίας - όσο και κατά την αξιολόγηση εναλλακτικών επενδυτικών σχεδίων αναφορικά με τις επιδράσεις τους στην εγχώρια απασχόληση.

Η συστηματική ανάλυση των μεταβολών στους κλαδικούς συντελεστές απα-

σχολήσεως και εισροών για τη χρονική περίοδο 1958- 1970 αποκάλυψε, ότι οι μεταβολές στους συντελεστές απασχολήσεως ήταν μεγαλύτερες από τις μεταβολές στους συντελεστές εισροών. Τα κύρια δε αίτια των μεταβολών αυτών πρέπει να αναζητηθούν στην υποκατάσταση της εργασίας στο κεφάλαιο, στην αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας, στην υποκατάσταση μέρους των ενδιάμεσων εισαγωγών και στη μεταβολή της τεχνολογίας.

ΘΟΔΩΡΟΥ Κ. ΚΑΤΣΑΝΕΒΑ : Εργασιακές σχέσεις στην Ελλάδα : Το θεσμικό πλαίσιο και οι συλλογικές διαπραγματεύσεις (σελ. 192—Έκδοση Κ.Ε.Π.Ε.)

Η μελέτη του Θ. Κατσανέβα αναφέρεται σε βασικές πτυχές των ελληνικών εργασιακών σχέσεων, όπως είναι π.χ. οι οικονομικοί και πολιτικοί παράγοντες που επέδρασαν στην ανάπτυξη τους, η εξέλιξη των συλλογικών διαπραγματεύσεων και του θεσμού της συμμετοχής στη διοίκηση, οι συλλογικές συμβάσεις, οι διάφορες εργασίες και οι απεργίες. Βασική διαπίστωση της μελέτης είναι η ύπαρξη ενός έντονου κρατικού παρεμβατισμού στο σύστημα των εργασιακών σχέσεων στην Ελλάδα. Υποστηρίζεται επίσης, ότι η δημοκρατικοποίηση της πολιτικής ζωής της χώρας μετά το 1974, παράλληλα με τη σχετική ωρίμανση της οικονομίας, προδικάζει την ισχυροποίηση των συνδικαλιστικών οργανώσεων και κατ' επέκταση του θεσμού των συλλογικών διαπραγματεύσεων. Μια τέτοια εξέλιξη προσδίδει ιδιαίτερη βαρύτητα στον τρόπο λειτουργίας των συνδικαλιστικών οργανώσεων ως καθοριστικού παράγοντα στη λήψη πολιτικών και οικονομικών αποφάσεων.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΠΑΧΑΤΖΗ : Σύστημα του ισχύοντος στην Ελλάδα Διοικητικού δικαίου. Έκδοση 6η, τόμοι δύο, σελίδες συνολικά 960 (Αθήνα, 1983).

Επτά χρόνια μετά από την κυκλοφορία της πέμπτης εκδόσεως του «Συστήματος του ισχύοντος στην Ελλάδα Διοικητικού δικαίου» του σεβαστού Καθηγητή, το έργο του εμφανίζεται σε νέα ιδιαίτερα ανανεωμένη έκτη έκδοση, για να βοηθήσει όχι μόνο τους νέους μελετητές του τόσο ζωντανού αυτού κλάδου του Δημοσίου δικαίου, αλλά και τους παλαιότερους, στα προβλήματα που αντιμετωπίζουν ερμηνεύοντας τα νέα διοικητικού χαρακτήρα νομοθετήματα (του 1979, 1980 και 1981), αλλά και ορισμένες μεταστροφές της νομολογίας του Σ.τ.Ε., μάλιστα σε θέματα θεμελιώδους βαρύτητας (ιδίως επί ενδικοφανών προσφυγών).

Είναι γνωστό ότι το 1979, με την είσοδο της χώρας μας στις Ευρωπαϊκές Οικονομικές Κοινότητες, μέγα πλήθος ευρωπαϊκών θεσμών δημοσίας διοικήσεως άρχισαν να αποτελούν και για την Ελλάδα ισχύον δίκαιο (εισήχθη σημαντικός αριθ-

μός κανονιστικών προεδρικών διαταγμάτων στηριζόμενων σε εξουσιοδοτήσεις του νόμου 945 του 1979). Το 1980 ο νόμος 1065 εισήγαγε στη χώρα μας νέους θεσμούς σχετιζόμενους προς την περί δήμων και κοινοτήτων νομοθεσία. Το 1982 πάλι πλείστες όσες «αλλαγές» εισήχθησαν στο νομοθετικό καθεστώς που διέπει τη δημόσια διοίκηση: επιτελεία από ιδιώτες «επιστημονικούς συνεργάτες» και «ειδικούς συμβούλους» στις κεντρικές υπηρεσίες του Κράτους, μετατροπή της υπηρεσιακής καταστάσεως των νομαρχών (μετακλητοί και όχι πλέον ημιμόνιμοι), συρρίκνωση της βαθμολογικής κλίμακας των δημοσίων υπαλλήλων, τροποποιήσεις στην νομοθεσία περί τοπικής αυτοδιοίκησης, κατάργηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και εισαγωγή ενός απλούστερου θεσμού νομικών συμβούλων της δημόσιας διοίκησης, νέα σύνθεση και νέοι κανόνες λειτουργίας των νομαρχιακών συμβουλίων, κατάργηση πλείστων περιπτώσεων ουσιαστικής εποπτείας του νομάρχου (εποπτείας σκοπιμότητας) επί των αποφάσεων των δημοτικών και κοινοτικών συμβουλίων, μετατροπή των αντίστοιχων αντικειμένων σε θέματα απλής εποπτείας νομιμότητας κλπ.

Σε όλες αυτές τις ποικίλες μεταρρυθμίσεις της διοικητικής νομοθεσίας μας ο αλησμόνητος στους συναδέλφους του στην «Πάντειο» Ανωτάτη Σχολή και ακούραστος ερευνητής κ. Παπαχατζής, εμβαθύνει με πληρότητα και θα 'λεγα με ένα αισιόδοξο πνεύμα, για την τελική στην πράξη επιτυχία τους. Βέβαια δεν παραλείπει, σε ορισμένα σημεία, να επισημάνει ότι είναι ακόμα πολύ νωρίς για να είναι δυνατό να αξιολογηθούν με πλήρη ασφάλεια οι εσχάτως εισαχθέντες θεσμοί, όπως δεν παραλείπει, επίσης, να αναφέρει, στις υποσημειώσεις του, κατά τρόπο άκρως ευσυνείδητο τη νομολογία του Σ.τ.Ε. και των άλλων δικαστηρίων μας (ιδίως των ετών 1976-1982).

Το έργο διαιρείται - όπως και στην προηγούμενη 5η έκδοση - σε τέσσερα μεγάλα τμήματα : Στο πρώτο («Θεμελιώδεις έννοιες») ερευνώνται η έννοια του διοικητικού δικαίου και η τοποθέτηση του μέσα στα πλαίσια του εν γένει δημόσιου δικαίου, επίσης δε οι δύο έννοιες της δημόσιας διοικήσεως (η οργανική και η ουσιαστική), η ιστορική πορεία των θεσμών του κλάδου, οι πηγές του διοικητικού δικαίου και οι έως τώρα επιστημονικές έρευνες και οι συγγραφικές εργασίες γύρω από τον κλάδο του διοικητικού δικαίου. Στο δεύτερο τμήμα του έργου αναπτύσσονται τα είδη των οργάνων δημόσιας διοίκησης, η ιεραρχία και οι συναφείς της έννοιες, τα συστήματα διοικητικής οργάνωσης (όπου και τα περί «δημοσίων επιχειρήσεων») κ.λ.π. Στο τρίτο τμήμα απεικονίζεται το ισχύον στη χώρα μας δίκαιο οργάνωσης της δημόσιας διοίκησης (κεντρική και περιφερειακή κρατική οργάνωση, δημοσιοϋπαλληλικοί θεσμοί κλπ.) επίσης τα ισχύοντα ως προς την οργάνωση και τη λειτουργία των δήμων, των κοινοτήτων και των νομικών προσώπων της καθ' ύλην αυτοδιοικήσεως. Τέλος στο τέταρτο τμή-

μα (παρ. 89- 125) εκτίθενται και αναπτύσσονται οι κανόνες νομιμότητας, οι οποίοι διέπουν τη συνολική δράση της δημόσιας διοίκησης (δέσμευση και ευχέρεια, πράξεις ατομικές και κανονιστικές, διοικητικές συμβάσεις, ενέργειες τεχνικές και υλικές, πράξεις ιδιωτικής διαχείρισης κλπ.)·

Οι παλαιότερες εκδόσεις του έργου (η 1η το 1938, η 2η το 1952, η 3η το 1960 και η 4η το 1965) είχαν κυκλοφορήσει στην καθαρεύουσα. Οι τελευταίες όμως δύο (5η και 6η) κυκλοφόρησαν στη δημοτική - μια χωρίς ακρότητες, συγκρατημένη όπως ο ίδιος ο σ. λέει, δημοτική, στην νεοελληνική, τέλος πάντων, γλώσσα που μιλούν οι μορφωμένοι νομικοί μας. Ιδιαίτερα ενδιαφέρουσες - και διδακτικές θα 'λεγα - είναι οι σελίδες 25 και 26 του έργου, όπου αναπτύσσονται οι απόψεις του σ. για τη δημοτική γλώσσα που πρέπει να χρησιμοποιούν οι νομικοί μας.

Η γενική αυτή του κλάδου του Διοικητικού δικαίου πραγματεία, η οποία έτυχε, όπως είναι γνωστό, τόσο καλής υποδοχής σε όλες της τις εκδόσεις από το νομικό μας κόσμο, κυκλοφορεί ήδη σε χιλιάδες αντίτυπα επί 45 έτη και έχει καθιερωθεί στη συνείδηση των νομικών μας καθώς συγκεντρώνει τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα όχι ενός απλού διδακτικού εγχειριδίου, αλλά ενός κατά κυριολεξία «Συστήματος» του κλάδου. Ερευνώνται σ' αυτό σε βάθος οι νομικές πλευρές της δημόσιας διοίκησης, αντιμετωπίζονται κατά τρόπο εξαντλητικό τα συναφή αντικείμενα χωρίς να αφήνονται κενά, δίνονται λύσεις - κι αυτό είναι που μετράει . . . - στα ζητήματα που είναι φυσικό να αναφύονται κατά καιρούς σε θέματα νομιμότητας της λειτουργίας των υπηρεσιών της δημόσιας διοίκησης και τα παρόμοια. Πρόκειται για πραγματεία κατ' εξοχήν επιμορφωτική, απαραίτητη για όσους έχουν την πρόθεση να μην αρκεστούν σε έναν οιονδήποτε «τίτλον πτυχίου», αλλά επιζητούν να αποκτήσουν μια πλήρη κατάρτιση στον κλάδο του διοικητικού δικαίου.

Στην πλούσια βιβλιογραφία, που παρατίθεται στις υποσημειώσεις, βρίσκουν οι επιστήμονες - ιδίως οι νεώτεροι - χιλίους - δυό «πειρασμούς φιλοδοξίας» και ευγενείς «αφορμές άμιλλας» για να προχωρήσουν στη συγγραφή και δικών τους μονογραφιών και άλλων ερευνητικών εργασιών.

Διαβάζοντας το έργο του σεβαστού Καθηγητή στη νέα του, επιβλητική σε ποιότητα και όγκο, έκδοση, αντιλαμβάνεται κανείς το γιατί αγαπήθηκε και χρησιμοποιήθηκε σε τόση ευρύτητα η γενική αυτή πραγματεία Διοικητικού δικαίου, η οποία καλύπτεται με το κύρος του ονόματος του συγγραφέα της, όχι μόνον διδασκάλου στην «Πάντειο» Ανωτάτη Σχολή, αλλά και για μακριά σειρά ετών Αντιπρόεδρου του Συμβουλίου Επικρατείας, καρδιά κατά ένα τρόπο της επιστήμης του Διοικητικού Δικαίου στη χώρα μας.

Σ' όλο το έργο είναι έκδηλη η προσπάθεια του συγγραφέα του να υποδεικνύει, όπου χρειάζεται, την πορεία που οφείλει να ακολουθεί κατά καιρούς η Διοίκηση, ώστε οι πράξεις της να μην αντίκεινται, κατά το δυνατόν, στους κανόνες της, διοικητικής νομιμότητας, έτσι που να μην υπάρχει το ενδεχόμενο οι πράξεις αυτές να ακυρώνονται από το Σ.τ.Ε., ή, μετά τον Ν. 702/77, από τα διοικητικά δικαστήρια, ως αντίθετες προς το Σύνταγμα και τους νόμους.

Ίσως κάποιοι απ' αυτούς που θέλουν να εμφανίζονται σαν «μεταρρυθμιστές θεσμών» να θεωρήσουν ως ασθενές σημείο του συγγράμματος του τον κάποιον νομικισμό του-άλλωστε κάτι τέτοιο είχε επισημανθεί και από ορισμένους που είχαν κρίνει παλαιότερα έργα του σ. Αλλά ας μη σταθούμε σ' αυτά (τα οποία άλλωστε αποτελούν κάπως «εσωτερικά» της οικογένειας των διοικητικολόγων, στην οποία δεν ανήκει βέβαια ο υπογράφων) κι ας τονίσουμε και πάλι, τελειώνοντας, αυτό που είναι και το σοβαρότερο : το πόσο το «Σύστημα του ισχύοντος στην Ελλάδα Διοικητικού δικαίου», το μεγάλο έργο του σεβαστού Καθηγητού που επί μισό τώρα αιώνα θεραπεύει τη θεωρία και την πράξη, στάθηκε χρήσιμος και πολύτιμος οδηγός στους δικαστές και στους δικηγόρους των τελευταίων δεκαετιών, στη χώρα μας.

Κατόρθωσε, όπως γενικά ομολογείται, εργαζόμενος με σφρίγος θά 'λεγα νεανικό, στο χώρο της επιστήμης του, να συμβάλει θετικά στη εξύψωση της. Διδάσκοντας, επί συνεχείς δεκαετίες, τις γενεές των φοιτητών μας και δημοσιεύοντας μελέτες πλέον της πεντηκονταετίας (η πρώτη του εργασία υπό τον τίτλο «Αι προθεσμία εν ταις διοικητικαίς δίκαις» δημοσιεύτηκε στη «Θέμιδα» το 1930), βοήθησε ουσιαστικά στο να καταστή συνείδηση και στον τόπο μας η ιδιαιτερότητα και η βαρύτητα του κλάδου του Διοικ. Δικαίου - σ' αντίθεση μάλιστα με τους παλαιότερους νομικούς μας, οι οποίοι εστρέφονταν, κυρκος στο αστικό δίκαιο, στο ποινικό και στις δικονομίες τους. Η επιστήμη του 'Διοικητικού Δικαίου οφείλει πολλά στο σεβαστό διδάσκαλο που με το γλυκύ χαρακτηριστικό του ύφος μετέδωσε τις πλούσιες γνώσεις του, χωρίς να δημιουργεί οξύτητες, που ποτέ δεν καταλήγουν σε όφελος της επιστήμης. Ένας πεπειραμένος διδάσκαλος που στάθηκε πάντα δίπλα στους νέους μας, βοηθός τους και φίλος τους.

Καθηγ. ΠΑΝ. Δ. ΔΗΜΑΚΗΣ